

Lieve mensen, beste vrienden, zusters en broeders,

Mijn vader is geboren en getogen in Zierikzee in Zeeland. En als klein jongetje mocht ik elke zomer een week bij mijn opa en oma in Zierikzee logeren. Ik leerde er Zeeuws verstaan en werd gepokt en gemazeld in de Zeeuwse gezegden en gewoonten. Ik herinner me die vakanties die tot mijn 22e jaar aanhielden als prachtige tijden. 's Zondags ging ik vaak 2 keer ter kerke. Zeker omdat opa en oma Christelijk Gereformeerd waren. Op zondag ging de TV niet aan – alleen voor het laatste journaal. Dat was dan een compromis.

Eén van de dingen die mij van hen het meest is bijgebleven is dat zij elke avond, jaar in jaar uit, vlak vóór zij naar bed gingen hun persoonlijk gebed in stilte deden. Let wel: in hun ondergoed. 's Zomers en 's winters. En dat deden ze dan met hun knieën op de grond en gebogen met hun bovenlichaam op de stoel en hun handen gevouwen. Het was een ritueel waarvan ik als kind al voelde dat er bijzonder veel kracht van uit ging. Misschien wel magie.

En voor mij als kind duurde dat bidden een eeuwigheid. Het was bijna betoverend om die oude mensen in hun hemd voor God te zien knielen. Er sprak een oprechte éénvoud en respect uit. En in de loop van de jaren ontdekte ik dat dit nou exact de vreze des Heren is. Een vreze die niets met angst te maken had. Het was meer ontzag voor de Eeuwige waarvan zij met hart en ziel geloofden dat Hij hun persoonlijke Schepper was. Zijn wegen veel hoger dan hun wegen. Met een vertrouwen in Hem dat in mijn beleving onmeetbaar was.

Daaraan moest ik denken bij het lezen van Exodus 20. Het volk van Israël is op de vlucht geslagen vanuit Egypte. Jarenlang geknecht en met een ijzeren vuist onderdrukt. De Nazi's waren de eersten niet. Joodse jongetjes in de Nijl gegooid als krokodillenvoer, 7 dagen per week werken in de brandende zon. En na 10 zware plagen worden ze bijna het land uitgejaagd – totdat de farao spijt krijgt. En dat zal hem later weer berouwen, die spijt. En zo komen ze als een zootje ongeregeld,

zonder leiders, zonder rechters, zonder priesters en praktisch iedereen als analfabeet de woestijn in.

45 Ze hadden Mozes (die was koning, priester, profeet en rechter tegelijk) maar verder was er niets van een kenmerkend geloof, een cultuur die hen samenbond. Hooguit hun afkomst (Abraham, Izaäk en Jacob) en hun taal. En de binding met hun eigen stam: Juda, Levie, Ruben, Efraim en Manasse, enz. En dan
50 was er nog Aaron, een beetje een wonderlijke stotterende man, de broer van Mozes, die wel iets van gezag had, maar lang niet het gezag van Mozes.

En die kluwen van primair-reagerende arme donders trekt onder leiding van Mozes naar het
55 beloofde land. En God in zijn hoge hemel ziet dat er zo helemaal niets van terecht gaat komen. Geen beloofd land, geen beloofd volk. Dus op de berg Sinaï instrueert Hij Mozes. En die brengt tien geboden naar het volk over. Als leefregels. Als richtingwijzers. “Maak er geen
60 zootje van!” Ze luisteren en ze zijn diep onder de indruk.

Want daarna volgt een ritueel: het volk nadert tot de berg maar er komen bliksemschichten en donderslagen uit de hemel. Er klinken ramshoorns en
65 er komt rook uit de berg. Dat hebben ze nog nooit gezien. En ze smeken Mozes om namens hen het gesprek met God te voeren. “Als God tegen ons gaat spreken, dan sterven we.” Mozes probeert ze nog wel gerust te stellen, maar het volk blijft op afstand staan.

70 Wij als moderne westerse mensen krijgen daar nou niet bepaald een warm beeld van. Is dit nou de God van barmhartigheid en naastenliefde? Moet dat nou zo? Dit lijkt toch als het schieten met een kanon op een mug! Maar Mozes zegt hen nadrukkelijk: “Wees
75 niet bang, God is gekomen om u op de proef te stellen. En om jullie met ontzag voor Hem te vervullen.” Dit is geen oom agent die met zijn vinger zwaait als een jochie van 8 over de stoep fietst. Dit is God die zegt dat ze het zo nooit gaan redden. Het is een Poolse landdag
80 aan het worden – een maatschappijtje waarin iedereen doet wat’ie denkt dat’ie kan of mag doen. ‘Er is tóch geen politie – en schrijft er in de woestijn nou

bekeuringen uit?’ Wij gaan lekker toch een feestje vieren – Corona of niet!

85 Dit volk moet leren om regels zonder straf te volgen. Regels die goed voor hen zijn, niet omdat het moet. Dit zijn regels **ten leve**. Dus het zijn ook nog eens totaal andere regels dan in Egypte. Een systeem
90 waarin een mensenleven helemaal niets voorstel – nog minder dan een kanariepietje. In deze regels stelt een mensenleven juist heel veel voor.

Eén dag in de week vrij – dat kenden ze totaal niet. Respect voor je vader en je moeder Daar zul je de rest van je leven plezier van hebben. Ook als je
95 vader zich misdraagt, ook je moeder alcoholist is of losse handjes heeft. Dat wil niet zeggen dat alles wat ze doen goed is Nee het gaat om jouw respect. Daar pluk jij de vruchten van. Bega geen moord (ook niet uit wraak). Dat behoeft geen toelichting; behalve dan dat
100 Mozes dit met schaamrood op z’n kaken heeft aangehoord en uitgesproken. Hij kon zich zijn drift nog heel goed herinneren....

Bega geen overspel. Hier klinkt de oproep om trouw te blijven aan de mensen waar je van houdt of
105 ooit van hield. Door trouw komt er een andere kracht in je boven dan die van overspel. Je wordt door trouw beter mens. Misschien minder spannende seks...dat dan weer wel. Maar dat offer brengt je oneindig veel meer.

110 Leg geen valse getuigenis af. Hier staat niet dat je niet mag liegen. Toen 76 jaar geleden de Gestapo aan protestantse mensen vroeg of ze Joodse onderduikers in huis hadden, waren er die glimlachend “Ja” zeiden. Dan hadden ze tenminste niet gelogen. Menigmaal ging
115 de Gestapo verder omdat ze niet geloofden dat iemand zo dom kon zijn om de waarheid te spreken.

Voor Joodse onderduikers was linea recta naar het concentratiekamp maar ook voor de helpers of soms zelfs standrechtelijke executie. Maar ze hadden
120 niet gelogen! Maar het gaat hier toch vooral over: smaad en laster. Maak iemands naam niet te schande. Ook niet als het wél waar is, maar geen enkel nut heeft. Niet roddelen! Geen kwaadspreken. “Ik heb jullie vrij

125 gemaakt! – “Als jullie spreken over een ander moet dat die persoon ook vrijmaken!”

Zet je zinnen niet op iets dat van uw naaste is. Van begeerte ga je branden. Het kan je gek maken. Wees tevreden met wat je hebt... dat geeft veel meer rust. Er is een gezegde dat zegt: het bezit van de zaak
130 is vaak het einde van het vermaak. Geluk zit niet in hebben/bezitten, geluk zit in zijn!

Maar het begint allemaal met God. De vreze des Heren. Ontzag voor Hem die veel groter is dan jij. Daar
135 hoeft je niet bang voor te zijn, dat mag je juist gerust stellen. Geen andere goden – die helpen niet. Steen of goud, koper noch hout, het laat alle mensen koud. En dan die éne zin – raadselachtig als je hem oppervlakkig
leest: voor de schuld van de ouders laat Ik de kinderen boeten, en ook het 3e geslacht en het 4e geslacht
140 wanneer ze mij haten.

Zie je wel: angstaanjagend die God!
Levensgevaarlijk! Inderdaad, zo is het altijd uitgelegd. Maar in de Hebreeuwse grondtekst staat een woord dat
145 eerder doet denken aan inspecteren dan aan laten-boeten. Als er mensen zijn die God haten, let God er extra goed op of de kinderen en de kleinkinderen en de achterkleinkinderen dat ook doen.

Want daarachteraan komt: maar als ze mij
150 liefhebben en doen wat Ik zeg, bewijs Ik hen liefde tot in het duizendste geslacht. Als je dat eventjes uitrekt: wij leven na Mozes ongeveer 3400 jaar later. Sindsdien zijn, als je 25 jaar voor één geslacht rekent, 136
geslachten voorbij gegaan. Ik wil de vraag alleen maar stellen: wat zijn dat voor raadselachtige verhoudingen?
155 Dat gaat een mensenverstand toch ver te boven? Ik hoop dat als ik oud ben ik de namen van mijn kleinkinderen nog kan onthouden – als ik ze al krijg!

En tenslotte: gebruik Gods naam niet voor niets. Zoals je niet kwaad mag spreken van andere mensen,
160 moet je Gods naam niet noemen waar Hij niets mee te maken heeft. Dat is ook een soort van valse getuigenis.

Om te voorkomen dat het in die woestijn één grote geitenbende zou worden geeft God zijn regels. En dat ze die nodig hadden blijkt wel 40 dagen later als ze tóch
165 weer een gouden kalf hebben gemaakt.

Maar waar ligt nu de klik, de boodschap voor ons
in onze Corona-tijd? Het volk krijgt regels waarvan ze
niet begrijpen hoe en wat. Dit is nieuw voor ze. Net als
170 onze anderhalve meter en binnenblijven. Het woestijn-
volk weet dat dit nauwelijks is te doen, het is allemaal
zo nieuw en zo anders voor ze; het zijn woorden die wij
bijna dagelijks horen. En dan de angstaanjagende
achtergrond van het tafereel Maar ook dat
herkennen wij – over de hele wereld klinkt gejammer,
175 protest en gerouw.

En tegen die achtergrond zegt Mozes: wees niet
bang. Recht je rug. Houd moed. Iemand heeft eens
geteld hoe vaak die woorden in de Bijbel klinken. Wees
niet bang, vreest niet, heb geen angst, geen schrik. Het
180 staat er precies 365 keer in. Bijna symbolisch: voor elke
dag van het jaar staat er als je wakker wordt telkens
ergens anders in de Bijbel: vreest niet. Ook al ga ik
door een dal van diepe duisternis, vrees geen kwaad.

Als je dat advies opvolgt hoef je maar één dag in
185 de 4 jaar bang te zijn – dat is in een schrikkeljaar. Deze
regels zijn niet gemaakt om bang te worden; ook niet
als dwingelandij: doe dit, doe dat.... Zus moet, zo zal
.... maar het is bedoeld om het leven leefbaar te
houden. Juist in tijden als deze. Mijn opa en oma
190 konden pas gerust gaan slapen als ze in hun hemd
voor God waren verschenen. In hun hemd
gerustgesteld! Dus vreest niet – ook niet in deze tijden.

Amen

